

adwokat

Katarzyna Wolny-Tomczyk

Zakwalifikowanie ciepła ze spalania jako ciepła odpadowego

22. Konferencja Termiczne przekształcanie odpadów.
Odzysk energii

5-7 listopada 2025 r., Łochów

Rynek energetyczny

Wobec obecnej sytuacji na rynku energetycznym i sukcesywnego wyczerpywania się nieodnawialnych źródeł energii, kraje Unii Europejskiej w swoim ustawodawstwie kładą coraz większy nacisk na wykorzystywanie **odnawialnych źródeł energii**.

Jednym z głównych celów strategicznych Unii Europejskiej jest **poprawa efektywności energetycznej**. Cel w zakresie efektywności energetycznej wyznaczony został na rok 2030, dla UE oznacza zużycie energii pierwotnej nie większe niż 1 273 Mtoe [tona oleju ekwiwalentnego], a zużycie energii finalnej – 956 Mtoe – co oznacza poprawę efektywności o 32,5%.

Efektywny system energetyczny

Efektywny energetycznie system to taki, w którym do wytwarzania ciepła lub chłodu wykorzystuje się:

- co najmniej w 50% energię z odnawialnych źródeł energii lub
- w 50% ciepło odpadowe (np. z instalacji przemysłowych czy systemów kanalizacji), lub
- w 75% ciepło pochodzące z kogeneracji, lub
- w 50% połączenie źródeł energii i ciepła, o których mowa wyżej.

Marnowane ilości ciepła w Polsce

Centra danych, supermarkety, stacje metra, fabryki, oczyszczalnie ścieków, budynki – wszystkie te obiekty wytwarzają duże ilości ciepła, które po prostu się marnuje. **Tymczasem w samej tylko Warszawie ciepło odpadowe można by użyć do ogrzania 380 tys. domów.** Odzysk ciepła to działanie, które nie może być pomijane w obecnym kryzysie energetycznym.

Czym jest ciepło odpadowe

Coraz częściej zaczyna mówić się o wykorzystaniu energetycznym ciepła odpadowego pochodzącego z różnych źródeł.

Ciepło odpadowe jest obecnie jednym z największych niewykorzystanych źródeł energii na świecie. Dodatkowo, z ekologicznego punktu widzenia, jest ona neutralna pod względem emisji dwutlenku węgla.

Czym jest ciepło odpadowe

Szacuje się, że ilość ciepła odpadowego wyprodukowanego tylko w samej UE wynosi 2860 TWh rocznie, **co jest niemal równe całkowitemu zapotrzebowaniu UE na ogrzewanie oraz ciepłą wodę w budynkach mieszkalnych i użytkowych.**

Czym jest ciepło odpadowe

Ciepło odpadowe i chłód odpadowy zdefiniowano w art. 2 pkt 9 dyrektywy w sprawie energii odnawialnej jako:

„niemożliwe do uniknięcia ciepło lub chłód, które są wytwarzane jako produkt uboczny w instalacjach przemysłowych lub instalacjach wytwórczych energii lub w sektorze usług i które bez dostępu do systemu ciepłowniczego lub chłodniczego pozostałyby niewykorzystane, rozpraszając się w powietrzu lub w wodzie, w przypadku gdy jest lub będzie wykorzystywany proces kogeneracji lub gdy kogeneracja nie jest możliwa”

Uznanie za ciepło odpadowe

Żeby strumień ciepła lub chłodu mógł zostać uznany za ciepło odpadowe lub chłód odpadowy i w ten sposób przyczynić się do realizacji celów określonych w dyrektywie RED, **muszą być spełnione łącznie następujące cztery kryteria.**

Uznanie za ciepło odpadowe

Po pierwsze, ciepło odpadowe i chłód odpadowy powinny być „niemożliwe do uniknięcia”

- ✓ Oznacza to, że nie można ich w racjonalny sposób (ze względów technicznych i ekonomicznych) uniknąć ani wewnątrznie wykorzystać lub ograniczyć (na wszystkich etapach) za sprawą udoskonaleń technicznych i poprawy efektywności energetycznej.
- ✓ Na przykład ponowne wykorzystanie w zakładzie nadwyżki ciepła i chłodu uznaje się za poprawę efektywności energetycznej i w związku z tym nie można tego zakwalifikować jako ciepła odpadowego.

Uznanie za ciepło odpadowe

Po drugie, wytworzenie ciepła odpadowego i chłodu odpadowego powinno być „produktem ubocznym”

- ✓ Oznacza to, że głównym celem procesu nie powinno być wygenerowanie tej konkretnej frakcji ciepła i chłodu. Na przykład ciepło wytworzone bezpośrednio w procesie kogeneracji, którego głównym celem jest współprodukcja ciepła i energii elektrycznej, nie stanowi ciepła odpadowego na potrzeby rozliczania celów określonych w dyrektywie RED.
- ✓ Niemniej pewne inne strumienie ciepła w procesach kogeneracji, takie jak nadwyżka ciepła odprowadzona z kondensatora, w pewnych konkretnych przypadkach mogą spełniać kryteria niemożliwości uniknięcia i produktu ubocznego.

Uznanie za ciepło odpadowe

- ✓ Państwa członkowskie mają obowiązek przyjąć takie samo podejście, stosując to kryterium do spalania i współspalania odpadów.
- ✓ Jeżeli głównym celem procesu spalania lub współspalania jest produkcja energii (ciepła), kryterium produktu ubocznego nie jest spełnione.
- ✓ Aby ustalić, czy ciepło jest produktem ubocznym, państwa członkowskie mogą na przykład odnieść się do celu instalacji lub rodzaju pozwolenia na działalność uzyskanego przez dany zakład.

Uznanie za ciepło odpadowe

Po trzecie, wytwarzanie ciepła odpadowego i chłodu odpadowego powinno odbywać się w „instalacjach przemysłowych lub instalacjach wytwórczych energii lub w sektorze usług”

- ✓ Wyklucza to na przykład ciepło wytwarzane przy chłodzeniu budynków mieszkalnych.

Uznanie za ciepło odpadowe

Po czwarte, ciepło lub chłód „bez dostępu do systemu ciepłowniczego lub chłodniczego pozostałyby niewykorzystane”

- ✓ Oznacza to, że strumień ciepła lub chłodu musi zostać doprowadzony do systemu ciepłowniczego lub chłodniczego. Odzysku nadwyżki ciepła bez dostępu do systemu ciepłowniczego lub chłodniczego, na przykład na miejscu lub w obrębie jednego budynku, nie można zaliczyć na poczet celów określonych w dyrektywie RED.

Uznanie za ciepło odpadowe

- ✓ Ponadto, oprócz tych czterech łącznych kryteriów warunkujących uznanie strumienia ciepła lub chłodu za ciepło odpadowe lub chłód odpadowy i zaliczenie go na poczet celów określonych w dyrektywie RED, w definicji określono ogólny wymóg, aby zawsze przed przystąpieniem do produkcji samego ciepła **rozważyć „kogenerację” energii elektrycznej i ciepła.**
- ✓ Aby ustalić, czy kogeneracja jest możliwa, państwa członkowskie mogą przeprowadzić audyt energetyczny zdefiniowany w art. 2 pkt 32 dyrektywy (UE) 2023/1791 (EED) lub analizę kosztów i korzyści zgodnie z art. 26 ust. 7 dyrektywy EED.

Uznanie za ciepło odpadowe

- W wyniku prowadzenia procesu przetwarzania odpadów w spalarniach odpadów w Polsce odzyskiwana jest energia w ilości ponad 4,5 mln GJ rocznie.
- Znacząca część energii wytwarzanej w ITPOK, której źródłem są ulegające biodegradacji części odpadów komunalnych kwalifikowana jest jako pochodząca z odnawialnych źródeł energii (OZE).
- Pozostała część energii odzyskiwanej w ITPOK, jak również cała energia cieplna odzyskiwana w ITPON, na mocy definicji zawartej w Ustawie z dnia 10 kwietnia 1997 r. – Prawo energetyczne (t. j. Dz.U. 2024 poz. 266) może – i powinna – być kwalifikowana jako tzw. ciepło odpadowe.

Uznanie za ciepło odpadowe

Dzięki przyjęciu takiej kwalifikacji ciepła odzyskiwanego w instalacjach termicznego przekształcania odpadów realne staje się wsparcie lokalnych systemów ciepłowniczych w dążeniu do osiągnięcia i utrzymania statusu efektywnego systemu ciepłowniczego, zgodnie z wymaganiami nowej Dyrektywy o efektywności energetycznej.

Uznanie za ciepło odpadowe

- ✓ Już za kilka lat posiadanie przez daną sieć ciepłowniczą statusu efektywnego systemu ciepłowniczego **będzie warunkował możliwość jego finansowania ze środków publicznych dla tej sieci** (systemy nieposiadające tego statusu nie będą mogły liczyć na finansowanie), przyłączania się nowych odbiorców oraz prawa do odłączania się odbiorców w przypadku utraty tego statusu przez system ciepłowniczy.
- ✓ Podejście, zgodnie z którym ciepło odzyskiwane w spalarniach odpadów uzyskuje status ciepła odpadowego (w zakresie w jakim nie jest kwalifikowane jako ciepło z OZE), jest już szeroko stosowane w niektórych krajach Unii Europejskiej.

Uznanie za ciepło odpadowe

Według komunikatu KE ciepło wytworzone w spalarni odpadów może być uznane za odpadowe, jeśli nie stanowi głównego celu procesu, w którym zostało wytworzone. Do ustalenia, czy ciepło jest produktem ubocznym, państwa członkowskie mogą na przykład odnieść się do celu instalacji lub rodzaju pozwolenia na działalność uzyskanego przez dany zakład.

Komisja Europejska nie daje zatem jednoznacznej odpowiedzi, pozostawiając państwom członkowskim pole do samodzielnego rozstrzygnięcia na gruncie prawa krajowego.

Wykorzystanie ciepła odpadowego

Wykorzystanie ciepła odpadowego jest niezwykle istotne, bowiem **w znaczący sposób obniży zapotrzebowanie na energię z innych źródeł.** Zmniejszy to na pewno ceny energii zarówno dla firm, jak i dla konsumentów – taniej jest przecież wykorzystać energię, która powstała jako „odpad”, niż ją kupić lub wyprodukować.

Ciepło odpadowe wykorzystane w sieciach ciepłowniczych

Sieci ciepłownicze wykorzystują wiele źródeł, zarówno **odnawialnych** (energia słoneczna, biomasa, źródła geotermalne) jak i **nieodnawialnych** (np. węgiel, gaz). Większość sieci nadal bazuje na źródłach kopalnych, jednak sieci ciepłownicze posiadają systemy pozwalające na dostawy zielonej energii cieplnej. **Coraz więcej zielonych źródeł energii może być wykorzystywanych w sieciach ciepłowniczych, ponieważ posiadają one zdolność do integracji różnych źródeł ciepła i tym samym doprowadzić do dekarbonizacji ciepłownictwa.**

Dziękuję za uwagę!

W razie jakichkolwiek pytań, wątpliwości,
konsultacji, proszę o kontakt:

adwokat Katarzyna Wolny-Tomczyk

ECO LEGAL Kancelaria Adwokatów i Radców Prawnych

tel. 609 678 886, e-mail: k.wolny-tomczyk@ecolegal.pl